

SiNs innspill til den kommende stortingsmeldingen om forskning

Stipendiatororganisasjonene i Norge (SiN) er positive til at en slik melding nå er på vei etter at den forrige meldingen som omfattet universitets- og høyskole-(UH)sektoren, rekrutteringsmeldingen, ble lagt på is.

SiN er en paraplyorganisasjon som omfatter lokale organisasjoner for doktorgradskandidater (både stipendiater og post.doc) ved en rekke av landets universiteter og høyskoler, deriblant NTNU, NVH, UiB, UiO og UMB. Organisasjonen jobber for å være et nettverk mellom de lokale organisasjonene og mot den europeiske organisasjonen (EURODOC), og skal fremme saker på vegne av doktorgradskandidatene innen utdanning og forskningspolitikk.

SiN håper at denne meldingen vil føre til en økt satsing på forskning i Norge. Om Regjeringens mål om 3 % av BNP til forskning innen 2010 (St. melding 20) skal bli nådd må det settes i gang en rekke tiltak og sektoren få en betydelig økning i tilførte midler. Dette er kanskje gjort enda mer aktuelt nå om dagen, da det snakkes om å ta grep i forhold til de økonomiske urolighetene som preger nyhetsbildet gjennom igangsetting av byggeprosesser og vedlikehold i offentlig sektor. Det er naturlig at dette også kan komme forskningen til gode gjennom framskyndet opprusting av eksisterende bygningsmasse og igangsetting av planlagte nybygg. Om det i tillegg blir avsatt økte midler til selve forskningsvirksomheten kan 2009 bli året da et "Forskningsløft" vedtas.

SiNs innspill til stortingsmeldingen går i hovedsak på rekruttering, karriereløp, lønn og arbeidsforhold for stipendiater. Vi ønsker å trekke fram følgende momenter:

1) Forutsigbarhet i karriereløpet. Usikkerhet i forhold til framtidige muligheter er noe som preger tankegangen til både eksisterende doktorgradskandidater og potensielle kandidater, jfr. Lausungeaksjonen 2008. Som doktorgradskandidat har man en gitt tid på å gjøre seg ferdig, og arbeidsmengden og presset blir ofte stort underveis. Etter endt løp kan man se fram til flere år i midlertidige stillinger med tidvis kortsiktige engasjement, der man sjelden vet hvor langt man vil kunne nå. En slik situasjon vil kunne avskrekke potensielle kandidater fra å søke på stipendiatstillinger, samt føre til at mange velger å gå over i andre typer jobber etter avlagt doktorgrad. I dagens system oppfordrer man kandidater til å ta midlertidige rekrutteringsstillinger uten å ha noen videre plan om å opprette faste stillinger. Dette favoriserer de mest tålmodige kandidatene, som ikke nødvendigvis er de dyktigste

kandidatene. SiN foreslår derfor å opprette flere stillinger i UH-sektoren. Dette må gjøres både ved en økt satsing på post.doc og faste stillinger. Det må samtidig være samsvar mellom behovet for stipendiater, post.doc og faste ansatte. På denne måten vil en kunne bidra til å utviske den differansen i antall rekrutteringsstillinger vi mener er tydelig mellom nivået fra stipendiat, via post.doc til fast ansatt, og dermed bidra i forhold til dagens situasjon med en lavere bruk av midlertidige stillinger generelt. Dette vil også kunne bidra til mindre bruk av de midlertidige ansatte til faste oppgaver. Mange stipendiater har 25 % av sin stilling satt av til pliktarbeid, men ved institutt med mannskapsmangel kan dette føre til at stipendiaten blir satt til å gjøre oppgaver som normalt skulle tilfalt en fast ansatt. Dette viser behovet for flere ansatte, fordi en er avhengig av midlertidig arbeidskraft for å gjennomføre oppgaver som i utgangspunktet skulle utføres av fast vitenskapelig ansatte. En slik praksis er ikke akseptabel da arbeidet vil gå på bekostning av stipendiatens tid til forskning og som oftest føre til forsinkelse i progresjonen. For å stimulere til opprettelsen av flere post.doc stillinger kan en måte være å øke overføringene av offentlige midler til fri grunnforskning under NFR, jfr rapporten "Evne til forskning". SiN foreslår dessuten at det opprettes en ny stillingstype, såkalte innstegsstillinger, slik "Grasrotmeldingen" fra "Lausungeaksjonen" beskriver. Denne stillingstypen, som innebærer en kvalifiseringsperiode der en har mye av de samme pliktene som en i fast vitenskapelig stilling, vil da utgjøre et nytt trinn mellom stipendiat og fast ansatt, uten at en nødvendigvis må gå veien om en post.doc stilling først.

2) **Fullfinansiering av doktorgraden.** Norske stipendiatlønninger er meget konkurransedyktige internasjonalt, men dette hjelper ikke om man ikke har midler til å kunne drive med den forskningen en er ansatt for å gjøre. Om midlene mangler til å få gjennomført essensielle eksperimenter, kan progresjonen i doktorgradsstudiet bli forsinket, kanskje opptil flere måneder. Dette kan virke frustrerende med tanke på den relativt korte tiden man har på å produsere vitenskaplige arbeider av internasjonal kvalitet. SiN krever derfor at alle stipendiatprosjekter fullfinansieres.

3) **Avskrivning av studielånet ved fullført doktorgrad.** I dag fullfører bare ca 75 % av alle doktorgradskandidatene (NIFU STEP rapport 2/2007). Det er i tillegg tendenser til at gjennomstrømningstiden øker ved at kandidater ikke blir ferdige i tide og må søke om forlengelse. Som et økonomisk insentiv til både å starte opp som doktorgradskandidat, fullføre graden, samt fullføre den på normert tid foreslår SiN derfor at en ved fullføring av doktorgraden får avskrevet studielånet med 75 000.

4) **Konkurransedyktig lønn.** Innen tekniske fagområder spesielt er det et problem at for få velger å starte på en doktorgrad og går ut til langt bedre betalte jobber i privat sektor etter endt utdanning. Dette har ført til at det på enkelte institutt er en overvekt av utenlandske stipendiater, noe som på sikt kan ha som konsekvens at det er færre tilgjengelige kandidater med denne typen utdanning for det norske arbeidsmarkedet. Lønnsgapet mellom offentlig og privat sektor er samtidig generell og uakseptabel. Dersom vi skal rekruttere de beste hodene til forskningen må disse motta en konkurransedyktig lønn når de tilsettes som stipendiater. I de siste år har f.eks. lønnen til en høyskolelektor, som har samme krav til kompetanse og er i samme sektor, høyere lønn enn en stipendiat. I så godt som alle fagfelt vil en som tilsettes i en stipendiatstilling og kommer fra en annen relevant stilling, gå kraftig ned i lønn. SiN krever en lønnspolitikk der lønnsgapet mellom privat og offentlig sektor reduseres og som verdsetter forskning og utdanning.

5) Bedre mottaksapparat for utenlandske forskere i Norge. Det finnes en rekke eksempler på at utenlandske forskere som har kommet til Norge har fått problemer med det norske byråkratiet, ett eksempel er Sokolava-saken som har vært mye omtalt i norske medier i løpet av 2008. Dette kan gjøre norsk forskning skadelidende av flere årsaker. For det første kan det føre til at prosjekter blir satt på vent mens behandlingen av nyansatte er i systemet, med kostbare forsinkelser som resultat. Derne st kommer signaleffekten i forhold til framtidig rekruttering. Vi kan risikere at den lange behandlingstiden for å få oppholdstillatelse, skattekort m.m. som skal til for å etablere seg i Norge kan føre til at potensielle arbeidstakere vil foretrekke jobbtillbud andre steder. Dersom Norge skal lokke til seg gode forskere og forskertalenter fra utlandet har vi ikke råd til å miste potensielle arbeidstakere på grunn av dette. SiN foreslår derfor at det opprettes egne avdelinger innen NAV i en rekke universitetsbyer (f.eks. Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim, Tromsø), der man sikrer en hurtigere behandling av utenlandske forskere som skal jobbe i Norge. I tillegg bør en gå gjennom regelverket som angår denne typen ansatte for å se om det er muligheter for forbedringer i forhold til dagens system. Man må her forutsette et tett samarbeid mellom NAV, aktuelle departement og universitetene for å tilrettelegge for et best mulig mottaksapparat.

Referanser:

- Det Norske Videnskaps-akademi (2008) Evne til forskning – norsk forskning sett innenfra
- Lausungene 2008 St.meld. nr. 1 fra grasrota (2008-2009) En framtid i forskning?
- NIFU STEP rapport 2/2007 Forskerrekruttering i Norge – status og komparative perspektiver
- Stortingsmelding 20 (2004-2005) Vilje til forskning

Trondheim, 20.1.2009

Stipendiatororganisasjonene i Norge

Jan Frode Hatlen	(DION), leder
Andreas Asheim	(DION)
Angela De Leebeeck	(DION)
Sverre Lundemo	(DION)
Jon Kerr Nilsen	(UioDoc)
Ane Sandtrø	(DIOV)